

Ürodinami Kaynaklı Ağrı ve Anksiyetenin Kontrolünde Aromaterapinin Etkisi

Effect of Aromatherapy on the Control of Urodynamic Pain and Anxiety

Elife KETTAŞ DÖLEK¹, Gülay ALTUN UĞRAŞ²

¹Mersin Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Mersin

• elifeket@yahoo.com • ORCID > 0000-0002-1436-5620

²Mersin Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Mersin

• gulay.altun@yahoo.com • ORCID > 0000-0001-6804-5035

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü/Article Types: Derleme Article/Review Article

Geliş Tarihi/Received: 14 Şubat/February 2022

Kabul Tarihi/Accepted: 03 Kasım/November 2022

Yıl/Year: 2023 | **Cilt – Volume:** 8 | **Sayı – Issue:** 1 | **Sayfa / Pages:** 1-10

Atıf/Cite as: Kettaş Dölek, E. ve Altun Uğraş, G. "Ürodinami Kaynaklı Ağrı ve Anksiyetenin Kontrolünde Aromaterapinin Etkisi"
Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi 8(1), Nisan 2023: 1-10.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Elife KETTAŞ DÖLEK

ÜRODİNAMİ KAYNAKLI AĞRI VE ANKSİYETENİN KONTROLÜNDE AROMATERAPİNİN ETKİSİ

ÖZ

Ürodinami, mesanenin dolumu ve boşaltımı esnasında alt üriner sistemin işlevi hakkında fizyolojik veriler elde etmek için çoklu testlerden oluşan tanısal bir değerlendirme yöntemidir. Ürodinami, idrarda yanma, kanama, ağrı gibi sorunlara neden olabilmektedir. Bu sorunlar dışında hastanın mesanesine, rektum veya vajinasına kateter yerleştirilmesi, işlemin invaziv ve travmatize edici bir yöntem olması, işlem esnasında idrarını yabancı bir kişinin yanında yapma, test boyunca idrar yapma durumunun gözlenmesi gibi nedenlerden dolayı hastalar utanma, rahatsızlık, gerginlik, anksiyete ve stres yaşayabilmektedir. Ürodinami sırasında hastanın stres düzeyindeki artış, sempatik sinir sistemini uyararak mesane kapasitesini düşürebilmekte ve hastanın ürodinami sonuçlarını etkileyebilmektedir. Ürodinami işlemi sırasında hastanın ağrı ve anksiyetesini azaltmaya yönelik birçok farmakolojik ve farmakolojik olmayan girişimler uygulanmaktadır. Aromaterapi, invaziv girişim öncesi anksiyetesi olan hastalarda tercih edilen farmakolojik olmayan bir uygulamadır. Aromaterapi, farmasötik yöntemlerle kıyaslandığında; basit, ucuz, invaziv olmayan ve uygulaması kolay bir yöntemdir. Hemşirelik bilminde esansiyel yağların kullanılması, hemşirelik felsefesini, teorilerini ve etiğini yansıtmaktadır. Bu bağlamda konforu sağlamada, stresle başa çıkmada, ağrı ve anksiyeteyi azaltmada aromaterapinin holistik bir hemşirelik girişimi olarak kullanılabilirliği belirtilmiştir. Klinik aromaterapi, hemşirelik bilimine olduğu kadar, sanatına da katkı verdiği için hemşireliği güçlendirmektedir. Ancak aromaterapinin hemşirelik uygulamalarındaki önemli eksikliği bu alandaki bilimsel çalışmaların kanıt düzeyi yüksek çalışmalara henüz dönüşmemiş olmasıdır. Bu derlemenin amacı, ürodinami işlemi sırasında hastaların yaşadıkları olumsuz duyguların azaltılmasında aromaterapinin kullanımı ve hemşirelerin sorumluluklarını güncel literatür eşliğinde aktarmaktır.

Anahtar Kelimeler: Ürodinami; Aromaterapi; Hemşire; Anksiyete.

EFFECT OF AROMATHERAPY ON THE CONTROL OF URODYNAMIC PAIN AND ANXIETY

ABSTRACT

Urodynamics is a diagnostic evaluation method consisting of multiple tests to obtain physiological data about the function of the lower urinary tract during

filling and emptying of the bladder. It can cause problems such as urodynamics, burning in urination, bleeding and pain. Apart from these problems, patients may experience embarrassment, discomfort, tension, anxiety and stress due to reasons such as placing a catheter in the patient's bladder, rectum or vagina, the procedure being an invasive and traumatizing method, urinating in the presence of a stranger during the procedure, and observing the urination status during the test. The increase in the patient's stress level during urodynamics may decrease the bladder capacity by stimulating the sympathetic nervous system and may affect the patient's urodynamic results. To reduce the patient's pain and anxiety during the urodynamic procedure many pharmacological and non-pharmacological interventions are implemented. Aromatherapy is a preferred non-pharmacological practice in patients with anxiety before invasive procedures. When aromatherapy is compared to pharmaceutical methods; it is a simple, inexpensive, non-invasive and easy-to-apply method. The use of essential oils in nursing science reflects nursing philosophy, theories and ethics. In this context, it has been stated that aromatherapy can be used as a holistic nursing intervention in providing comfort, coping with stress, and reducing pain and anxiety. Clinical aromatherapy strengthens nursing as it contributes to the art of nursing as well as to the science of nursing. However, the important deficiency of aromatherapy in nursing practices is that scientific studies in this field have not yet turned into studies with a high level of evidence. This the purpose of this review is to convey the use of aromatherapy in reducing the negative emotions experienced by patients during the urodynamic procedure and the responsibilities of nurses in the light of current literature.

Keywords: Urodynamics; Aromatherapy; Nurse; Anxiety.

GİRİŞ

Ürodinami, mesanenin dolumu ve boşaltımı esnasında alt üriner sistemin işlevi hakkında fizyolojik veriler elde etmek için çoklu testlerden oluşan tanısal bir değerlendirme yöntemidir (Gammie & Drake, 2018; Shim ve ark., 2017; Warda ve ark., 2019). Uluslararası Kontinans Derneği (International Continence Society-ICS)'ne göre; ürodinami, uygun bir yöntemle alt üriner sistem işlevini ve işlev bozukluğunu değerlendiren tüm ölçümleri tanımlamak için kullanılan genel terim olarak tanımlanmaktadır (Drake ve ark., 2018; Gammie & Drake, 2018; Rosier ve ark., 2017; Schäfer ve ark., 2002). Ürodinami ile alt üriner sistemdeki işlev bozuklukları ve klinik etkileri objektif olarak belirlenmeye, hasta tarafından yakınılan klinik semptomları ortaya çıkarılmaya ve işlem sırasında ilgili ölçümleri yaparak altta yatan patolojik nedenler saptanmaya çalışılmaktadır. Alt üriner sistem işlev bozukluğunu belirlemede referans tanı yöntemi olmasının yanında, tedavi seçimi

minde, tedaviye yanıtın değerlendirilmesi ve izleminde tamamlayıcı bir araç olarak kullanılmaktadır (Drake ve ark., 2018; Öztürk ve ark., 2019; Rosier ve ark., 2017; Yağmur, 2016).

Ürodinami işlemi nedeniyle hastalarda, idrarda yanma, kanama, ağrı gibi yakınmalar olabilmektedir (Diri ve ark., 2019; Shim ve ark., 2017; Solomon ve ark., 2016; Warda ve ark., 2019; Yiou ve ark., 2015). Suskind ve ark. ürodinami işleminde üretral kateter yerleştirilmesi en sık bildirilen fiziksel rahatsızlık (%42.9) ve en sık belirtilen duygusal rahatsızlık ise anksiyete (%27.7) olarak belirtmişlerdir (Suskind ve ark., 2015). Prospektif bir çalışmada ürodinami yapılan kadınların %53.6'sı işlemden sonra dizüri ve ağrı yaşadıklarını ifade etmişlerdir (Solomon ve ark., 2015). Bu yakınmalara ek olarak ürodinami sırasında hastanın mahremiyet duygusu oldukça etkilenmektedir. Hastanın mesanesine, rektum veya vajinasına kateter yerleştirilmesi, işlemin invaziv ve travmatize edici bir yöntem olması, işlem esnasında idrarını yabancı bir kişinin yanında yapacak olması, test boyunca hastanın idrar yapma durumunun gözlenmesi gibi nedenlerden dolayı, hastalar utanma, rahatsızlık, sinirlilik, gerginlik, anksiyete ve stres yaşayabilmektedir. Ayrıca hastane ortamı ve bilinmeyenden korkma gibi faktörler de hastalarda hem fizyolojik hem de psikolojik sıkıntılara yol açmaktadır (Demir, 2017; Diri ve ark., 2019; Kim ve ark., 2018; Shim ve ark., 2017; Solomon ve ark., 2015; Stav ve ark., 2015; Suskind ve ark., 2015; Warda ve ark., 2019; Yiou ve ark., 2015). Anksiyete ve stres, sempatik sinir sistemini aktive ederek kortizol gibi katekolaminlerin salınımını arttırmaktadır (Aksoy, 2020; Kim ve ark., 2021). Serum kortizol düzeyindeki artış; kan basıncı, kalp atım hızı, solunum hızında yükselişe, kan glukoz düzeyinde artışa, bağışıklık sisteminin baskılanmasına, doku perfüzyonunda bozulmaya bağlı yara iyileşmesinde gecikmeye yol açabilmektedir (Aksoy, 2020; Altun Uğraş ve ark., 2018; Bikmoradi ve ark., 2015; Hosseini ve ark., 2016; Hur ve ark., 2014; Toda & Matsuse, 2020). Stres ve anksiyetenin mesane fonksiyonunu etkilediğine dair oldukça fazla miktarda klinik kanıt mevcuttur (West ve ark., 2020). Stresin mesane semptomlarının gelişimini büyük ölçüde etkilediği veya semptom şiddetini kötüleştirdiği bildirilmiştir (Bradley ve ark., 2014; Lai ve ark., 2015). Ürodinami sırasında hastanın stres düzeyindeki artış, sempatik sinir sistemini uyararak mesane kapasitesini düşürebilmekte ve hastanın ürodinami sonuçlarını etkileyebilmektedir (Hong ve ark., 2007; Kim ve ark., 2009; Seol ve ark., 2013). Ürolojide yaygın olarak kullanılan ürodinami işlemi sırasında hastanın ağrı ve anksiyetesini azaltmaya yönelik birçok farmakolojik ve farmakolojik olmayan girişim uygulanmaktadır (Babashahi ve ark., 2010; Diri ve ark., 2019; Khavari ve ark., 2016; Öztürk ve ark., 2019; Warda ve ark., 2019). Bu amaçla kullanılan farmakolojik yöntemlere (üretra ve rektuma kateter takılmadan önce %2'lik lidokain jel uygulanması) son yıllarda farmakolojik olmayan girişimler de (hasta eğitimi, müzik terapisi, masaj, meditasyon, ısıtıcı pedler, dikkati başka yöne çekme vb.) eklenmektedir (Diri ve ark., 2019; Khavari ve ark., 2016; Kim ve ark., 2009; Kim ve ark., 2018; Özel ve

ark., 2021; Öztürk ve ark., 2019; Shim ve ark., 2017; Solomon & Ridgeway, 2016). Ürodinami yapılan hastalarda anksiyete düzeyini azaltmak için kullanılan farmakolojik olmayan yöntemlerden biri de aromaterapidir (Kim ve ark., 2009; Özel ve ark., 2021; Seol ve ark., 2013). Bu derlemenin amacı, ürodinami işlemi sırasında hastaların yaşadıkları olumsuz duyguların azaltılmasında aromaterapinin etkisini ve hemşirelerin sorumluluklarını güncel literatür eşliğinde aktarmaktır.

Ürodinamide Aromaterapi Kullanımı

Aromaterapi, dünya çapında hızla büyüyen tamamlayıcı bir terapidir (Farrar & Farrar, 2020). Aromaterapi, invaziv girişim öncesi anksiyetesi olan hastalarda tercih edilebilen farmakolojik olmayan bir uygulamadır (Babashahi ve ark., 2010; Bulut & Çilingir, 2020; Karan, 2019). Uçucu bitkisel yağların kullanılmasını içeren aromaterapi bir çok invaziv işlemde anksiyeteyi azaltmada, stres yönetiminde, yetersizlik, yorgunluk gibi psikosomatik sağlığı düzeltmede, hastaları rahatlatmada ve fizyolojik parametreleri iyileştirmede kullanılmaktadır (Bikmoradi ve ark., 2015; Darzi Babatabar ve ark., 2020; Davari ve ark., 2021; Farrar & Farrar, 2020; Sazawa ve ark., 2022). Aromaterapi, koku yolu olan tractus olfactoriusu üzerinden limbik sistem ve hipotalamusu uyarak etkisini göstermektedir (Farrar & Farrar, 2020; Sazawa ve ark., 2022). Aroma, koku alma nöronlarını harekete geçirerek limbik sistemi uyarmakta, aromanın tipine bağlı olarak enkefalin, dopamin, endorfin, noradrenalin ve serotonin salınmaktadır. Diğer tüm duyu beyin korteksine ulaşmadan önce talamusa uğrarken doğrudan beyin korteksine giden tek duyu, koku duyusudur. Bu nedenle koku insanlar üzerinde ruhsal, duygusal, fiziksel ve davranışsal etkiler göstermektedir (Bilgiç, 2017; Darzi Babatabar ve ark., 2020; Eren & Öztunç, 2016; Farrar & Farrar, 2020; İnci & Çetinkaya, 2022). Doğal bitkilerden gelen çeşitli aromalar insanda hem fizyolojik hem de psikolojik değişikliklere neden olmaktadır. Esansiyel yağlar genellikle aromaterapide ağrı ve anksiyete semptomlarını hafifletmek için kullanılmaktadır (Farrar & Farrar, 2020; Zhang & Yao, 2019). Lavanta yağının en etkili esansiyellerden biri olduğu bilinmekte ve antik Romadan bu yana terapotik bir ajan olarak kullanılmaktadır (Franco ve ark., 2016). Lavantadan elde edilen uçucu yağ aromalarının insanlar üzerinde anksiyolitik ve sakinleştirici etkileri olduğu kanıtlanmıştır (Darzi Babatabar ve ark., 2020; Farrar & Farrar, 2020; Kang ve ark., 2019; Karan, 2019; Kim ve ark., 2021; Sazawa ve ark., 2022; Zhang & Yao, 2019; Zhang ve ark., 2016). Lavanta; sedatif, antidepresan, antispazmodik, antibakteriyel ve lokal anestetik etkileri içeren aromaterapide yaygın kullanılan esansiyel bir yağdır (Farrar & Farrar, 2020; Kim ve ark., 2021). Anksiyete bozukluklarını gidermede kullanılan antipsikotik ilaçlarla (alprazolam, lorazepam, diazem) karşılaştırıldığında lavantanın olumlu etkilere sahip olduğu ve yan etkisinin daha az olduğu bildirilmiştir (Karan, 2019). Lavanta aromasının faydalarına ilişkin çalışmalar, bu bitkiden elde edilen linalol ve linalil asetatın parasempatik sistemi uyardığını göstermiştir. Ayrıca linalilin sakinleştirici etkisi de

bulunmaktadır (Bikmoradi ve ark., 2015; Ghavami ve ark., 2022). Bir diğer aromaterapide kullanılan aroma ise, merkezi sinir sistemini de etkileyen gül aroması olup anksiyolitik etkilere sahiptir (Darzi Babatabar ve ark., 2020). Aromaterapi, farmasötik yöntemlerle kıyaslandığında; basit, ucuz, invaziv olmayan ve uygulaması kolay bir yöntemdir (Franco ve ark., 2016; İnci & Çetinkaya, 2022).

Ghavami ve ark. (2022) lavantanın bireylerde stres üzerine etkisini değerlendiren araştırmaları incelediği sistematik derleme ve meta-analiz çalışmasında; 1520 makaleden kriterlere uyan 21 makaleyi meta-analize dahil etmişlerdir. Analiz sonucunda lavantanın bireylerin stresini önemli ölçüde azalttığını ortaya koymuşlardır (Ghavami ve ark., 2022). Kim ve ark. (2021) tarafından yapılan sistematik bir meta-analizde lavanta aromaterapisinin anksiyete ve depresyonu azaltmada önemli etkisi olduğunu (Kim ve ark., 2021), Donelli ve ark. (2019) tarafından yapılan başka bir sistematik bir meta-analizde de; yine lavanta yağının anksiyeteyi azaltmada etkili olduğu belirtilmiştir (Donelli ve ark., 2019). Darzi Babatabar ve ark. (2020) gül ve lavanta yağının açık kalp cerrahisi sonrası anksiyete, cerrahi insizyon ağrısı ve ekstübasyon süresine etkisini incelendiği çok merkezli randomize kontrollü çalışmada; gül ve lavanta inhale eden grupta ağrı şiddetinin kontrol grubuna göre daha az olduğu, ekstübasyon süresinin gül yağı uygulanan grupta daha kısa ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu ortaya konulmuştur. Çalışma sonucu aromaterapinin açık kalp cerrahisi sonrası hastaların ekstübasyon süresini ve cerrahi insizyon ağrı şiddetini azaltabileceği belirtilmiştir (Darzi Babatabar ve ark., 2020). Guo ve ark. (2020) tarafından yapılan aromaterapinin ameliyat öncesi anksiyete üzerindeki etkinliğine bakılan randomize kontrollü çalışmaların sistematik meta-analizinde; aromaterapinin erişkinlerde ameliyat öncesi anksiyeteyi azaltmak için etkili bir yöntem olduğu ortaya konulmuştur (Guo ve ark., 2020). Lavanta aromaterapisinin periferik venöz kanülasyon ağrısı ve anksiyetesi üzerine etkisinin değerlendirildiği prospektif, randomize kontrollü bir çalışmada; lavanta yağının uygulandığı çalışma grubundaki hastaların ağrı ve anksiyete puanlarının kontrol grubundan anlamlı olarak daha düşük olduğu belirtilmiştir. Aynı çalışmada, lavanta aromaterapisi uygulanan hastaların memnuniyetinin kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur (Karaman ve ark., 2016). Farklı bir randomize kontrollü çalışmada ise, ağız cerrahisi geçiren hastalarda lavanta yağı inhalasyonunun hastaların anksiyetesi ve yaşam bulguları üzerine etkisi irdelenmiştir. Çalışmada, lavanta yağı inhale edilen grupta işlem sonrası kan basıncında ve kalp atım hızında işlem öncesine göre istatistiksel olarak anlamlı bir azalma olduğu, yine çalışma grubunda kontrol grubuna göre anksiyete puanının işlem öncesine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşük olduğu ve çalışma grubundaki hastaların çoğunun (%79.4) lavanta yağının kokusundan hoşlandığını ve %89.68'i aromaterapi deneyiminden memnun kaldığını ifade etmişlerdir (Karan, 2019). Lavanta aromaterapisinin kaygının hem zihinsel hem de fiziksel yönleri için faydalı, anksiyolitik etkisi olduğu ve lavanta aromaterapisi genel olarak güvenli bir

anksiyolitik müdahale olabileceği belirtilmiştir (Kang ve ark., 2019). Çalışmalar, aromaterapide lavanta inhalasyonunun stres ve anksiyeteyi azaltmasının yanı sıra yaşam bulguları, serum kortizol düzeyi gibi fizyolojik parametreler konusunda da olumlu etkilerinin olduğunu ortaya koymuştur (Bikmoradi ve ark., 2015; Davari ve ark., 2021; Hosseini ve ark., 2016).

Literatürde ürodinami işlemi sırasında ortaya çıkan anksiyete ve ağrıyı azaltmada aromaterapinin kullanıldığı sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Kim ve ark., 2009; Özel ve ark., 2021; Seol ve ark., 2013). Kim ve ark. (2009), ürodinami yapılan hastalara lavanta ve bergamot esansiyel yağları kullanılarak aroma inhalasyonunun hastaların anksiyete ve kalp hızı değişkenliği üzerindeki etkisine bakmışlardır. Çalışma sonucunda; aroma inhalasyon terapisinin hastaların anksiyetesini önemli ölçüde azaltmadığını ancak parasempatik sinir sistemini harekete geçirme eğiliminde olduğunu, bu nedenle hastanın gerginliğini azaltma, stabilizeyi koruma ve otonom sinir sisteminin dengelenmesinde etkili olabileceğini belirtmişlerdir (Kim ve ark., 2009). Seol ve ark. (2013), idrar inkontinanslı kadın hastalarda ürodinami sırasında farklı aromaterapi yağlarının inhalasyonunun hastaların kalp hızı ve anksiyete üzerine etkisini çift kör randomize kontrollü çalışmada incelemiştir. Misk adaçayı (*Salvia sclarea*), lavanta yağı ve badem yağı (kontrol grubu) inhalasyonu yapılan hastaların, ürodinami işleminden önce ve sonrası (60. dakikada) kan basıncı, kalp atım hızı, solunum hızı ve tükürük kortizol düzeyi ölçülmüştür. Ürodinaminin kontrol grubundaki hastaların kan basıncı, kalp atım hızı ve solunum sayısını arttırdığından stresli bir işlem olduğu belirtilmiştir. Miks adaçayının lavanta inhale edilen gruba göre, daha fazla kan basıncında azalmaya neden olduğu; anksiyolitik etkisine rağmen ürodinami işlemleri sırasında lavanta yağının kan basıncını düşürmede etkili olmadığı ortaya konulmuştur. Tükürük kortizol düzeyinin lavanta ve miks adaçayı gruplarında azalma eğiliminde olduğu, ancak kontrol grubuna göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Çalışma sonucunda, miks adaçayı yağı inhalasyonunun idrar kaçırması olan hastalarda ürodinami işlemi sırasında oluşan anksiyeteyi azaltmada daha etkili olduğu belirlenmiştir (Seol ve ark., 2013). Özel ve ark. (2021), tarafından yapılan benzer bir çalışmada ise, ürodinami sırasında lavanta yağı aromaterapisinin anksiyeteyi azaltmada olumlu etkisinin olduğu bildirilmiştir (Özel ve ark., 2021).

Aromaterapide Hemşirenin Sorumlulukları

Son yıllarda modern tıptaki hızlı gelişmelere karşın hasta bakımındaki en önemli kavram olan bütüncül yaklaşımın sağlanmasında modern tıp yetersiz kalabilmektedir. Bu alandaki eksiklik ancak bütüncül bakımı benimseyen hemşirelik yaklaşımıyla kapatılabilir. Hasta bakım gereksinimlerinin, kanıta dayalı bilgiler ışığında ve hemşireler tarafından uygulanan tamamlayıcı/bütünleşik bakım yöntemleri ile desteklenmesi gerekmektedir (Bilgiç, 2011; Özdemir & Öztunç, 2013).

Değişen ve gelişen dünyada sağlık bakım sisteminin bir parçası olmaya başlayan aromaterapi, hemşirelerin hasta bakımını geliştirmek için kullandıkları tamamlayıcı ve alternatif tedavi yöntemlerinden biridir (Ayık & Özden, 2018; Beylikoğlu & Arslan, 2019). Klinik aromaterapi, hemşirelik bilimine olduğu kadar, sanatına da katkı verdiği için hemşireliği güçlendirmektedir. Hemşireler aromaterapiyi bireyin ruhsal ve fiziksel sağlığını iyileştirmek için kullanmaktadır (Farrar & Farrar, 2020; Gnatta ve ark., 2016). Aromaterapi tarihsel olarak ve dünya çapında hemşireler tarafından uygulanmaktadır (Gnatta ve ark., 2016). Aromaterapinin teorik temeli Florence Nightingale'in çevre teorisine dayanmaktadır. Bu teori göre, hasta çevreden güçlü bir şekilde etkilenen ve onarıcı bir süreçten geçen kişi olarak görülmekte olup insan/sağlık merkezdedir. Hemşirelik faaliyetleri, aromaterapide uçucu yağların kullanılması gibi, ortamdaki tek veya birden fazla elementi değiştirerek, insan ve çevre etkileşimini kolaylaştıran sağlığı geliştiren ve iyileşmeyi arttıran bir uygulama alanıdır (Guo ve ark., 2020). Hemşirelik biliminde esansiyel yağların kullanılması, hemşirelik felsefesini, teorilerini ve etiğini yansıtmaktadır (Bilgiç, 2011). Aromaterapi, hemşirelik uygulamalarına kolay ve etkili bir şekilde uyarlanabilmektedir. Önemli bir hemşirelik girişimi olarak kabul edilen aromaterapiye, Hemşirelik Girişimleri Sınıflaması (Nursing Interventions Classification-NIC) sisteminde de yer verilmiştir (Johnson, 2011). Hemşirelik teorisyenleri aromaterapinin, anksiyetenin azaltılmasında, hastanın rahatlatılmasında ve dengenin yeniden sağlanmasında yardımcı bir araç olarak kullanılabileceğini belirtmişlerdir (Gnatta ve ark., 2016). Hemşirelik uygulamalarında, lavanta aromaterapisinin, çeşitli sağlık bakım ortamlarındaki hastalarda anksiyeteyi yönetmeye yönelik programlara dahil edilmesi önerilmektedir (Kang ve ark., 2019). Aromaterapinin, ağrı ve anksiyeteyi azaltma, stresle başa çıkma, konforu sağlama, tat ve koku sorunlarını azaltmada holistik bir hemşirelik girişimi olarak kullanılabilmesi belirtilmiştir (Bilgiç, 2011). Hemşirelik bilimine olduğu kadar, sanatına da katkı verdiği için aromaterapi uygulamaları hemşireliği güçlendirmektedir (Özdemir & Öztunç, 2013). Ancak aromaterapinin hemşirelik uygulamalarındaki önemli eksikliği bu alandaki bilimsel çalışmaların kanıt düzeyi yüksek çalışmalara henüz dönüşmemiş olmasıdır. Kanıt düzeyi yüksek çalışmalar doğrultusunda uygulanması güvenli ve etkin kullanımı yönünden önem kazanmaktadır. Bu bağlamda hemşirelik alanında yapılmış kanıt düzeyi yüksek aromaterapi çalışmalarının gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Kurtgöz & Kızıltepe, 2022). Hemşirelik uygulamalarında aromaterapiye yer verilmesi, bakımın etkinliğini arttırmanın yanı sıra bireylerin yaşadığı fiziksel ve psikolojik semptomların hafiflemesini ve yaşam kalitesinin artmasını destekleyecektir (Baltacı & Deniz, 2019).

SONUÇLAR

Ürodinami, alt üriner sistem fonksiyon bozukluğunu belirlemede yaygın olarak kullanılan tanılama testlerinden biridir. Ürodinami sırasında invaziv girişimlerin uygulanması ve hastanın mahremiyetinin korunamaması hastaların ağrı, utanma, rahatsızlık duyma, anksiyete ve stres yaşamasına neden olmaktadır. Bütüncül bakımı benimseyen hemşireler ürodinami işlemleri sırasında hastaların yaşadığı olumsuz yakınmaların azaltılmasında invaziv olmayan, basit ve kolay uygulanabilen, güvenli ve düşük maliyetli bir yöntem olan aromaterapiyi kullanabilir. Ürodinami sırasında aromaterapinin etkinliğini gösteren sınırlı sayıda çalışmanın olması anksiyete ve ağrının kontrolünde kanıt düzeyi yüksek yeni çalışmaların yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek

Finansal destek alınmamıştır.

Yazar Katkıları

Çalışmanın Tasarlanması (Design of Study): E.K.D (%50), G.A.U (%50)

Veri Toplanması (Data Acquisition): E.K.D (%50), G.A.U (%50)

Veri Analizi (Data Analysis): E.K.D (%50), G.A.U (%50)

Makalenin Yazımı (Writing Up): E.K.D (%50), G.A.U (%50)

Makale Gönderimi ve Revizyonu (Submission and Revision): E.K.D (%50), G.A.U (%50)

KAYNAKÇA

- Aksoy, G. (2020). Cerrahi ve Cerrahi Hemşireliği. Güler Aksoy, Nevin Kanan, Neriman Akyolcu (Ed.), Cerrahi Hemşireliği I (s.1-38). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Altun Uğraş, G., Yıldırım, G., Yüksel, S., Öztürkçü, Y., Kuzdere, M., Öztekin, S.D. (2018). The effect of different types of music on patients preoperative anxiety: A randomized controlled trial. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 31, 158-163.
- Ayık, C., Özden, D. (2018). The effects of preoperative aromatherapy massage on anxiety and sleep quality of colorectal surgery patients: A randomized controlled study. *Complement Ther Med*, 36:93-99.
- Babashahi, M., Fayazi, S., Aghel, N., Haghighizade, M.H. (2010). Effects of inhalation aromatherapy on anxiety level of patients before surgery. *J Med Sci*, 9, 507-516.
- Baltacı, N., Deniz H.T. (2019). Tamamlayıcı ve bütüncül bir bakım uygulaması: Aromaterapi. *International Social Sciences Journal*, 5(32), 1802-9.

- Bikmoradi, A., Seifi, Z., Poorolajal, Araghchian, M., Safiaryan, R., Khodayar, O. (2015). Effect of inhalation aromatherapy with lavender essential oil on stress and vital signs in patients undergoing coronary artery bypass surgery: A single-blinded randomized clinical trial. *Complementary Therapies in Medicine*, 23, 331-338.
- Beylikoğlu, A., Arslan, S. (2019). Effect of lavender oil on the anxiety of patients before breast surgery. *Journal of Perianesthesia Nursing*, 34(3), 587-593.
- Bilgiç, Ş. (2017). Hemşirelikte holistik bir uygulama: Aromaterapi. *Namik Kemal Tıp Dergisi*, 5(3), 134-141.
- Bradley, C.S., Nygaard, I.E., Torner, J.C., Hillis, S.L., Johnson, S., Sadler, A.G. (2014). Overactive bladder and mental health symptoms in recently deployed female veterans. *J Urol*. 191(5), 1327-32.
- Bulut, E., Çilingir, D. (2020). Ameliyat sürecindeki semptomların kontrolünde aromaterapinin kullanımı. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 17 (Ek sayı), 115-20.
- Darzi Babatabar, H., Vahedian-Azimi, A., Ghasemi, S., Ebadi, A., Sathayapalan, T., Sahebkar, A. (2020). The effect of aromatherapy with rose and lavender on anxiety, surgical site pain, and extubation time after open-heart surgery: A double-center randomized controlled trial. *Phytother Res*, 34(10), 2675-2684.
- Davari, H., Ebrahimiyan, A., Rezaei, S., Tourdeh, M. (2021). Effect of lavender aromatherapy on sleep quality and physiological indicators in patients after CABG surgery: A clinical trial study. *Indian Journal of Critical Care Medicine: Peer-Reviewed, Official Publication of Indian Society of Critical Care Medicine*, 25(4), 429-43.
- Demir, A. (2017). Ürodinamik çalışmalar. Cenk Gürbüz, Burhan Coşkun (Ed.), *Pratik Ürodinami* (s. 3-10). İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Diri, M.A., Çetinkaya, F., Gül, M. (2019). The effects of listening to music on anxiety, pain, and satisfaction during urodynamic study: A randomized controlled trial. *Urol Int*, 103(4), 444-449.
- Donelli, D., Antonelli, M., Bellinazzi, C., Gensini, G.F., Firenzuoli, F. (2019). Effects of lavender on anxiety: A systematic review and meta-analysis. *Phytomedicine*, 65:153099.
- Drake, M.J., Doumouchtsis, S.K., Hashim, H., Gammie, A. (2018). Fundamentals of urodynamic practice, based on International Continence society good urodynamic practices recommendations. *Neurourol Urodyn*, 37(S6), 50-60.
- Eren, N.B., Öztunç, G. (2016). Sağlık çalışanlarında aromaterapinin stres ve anksiyete üzerine etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(4), 107-111.
- Farrar, A.J., Farrar, F.C. (2020). Clinical aromatherapy. *Nurs Clin North Am*, 55(4), 489-504.
- Franco, L., Blanck, T.J.J., Dugan, K., Kline, R., Galotti, A., Granell, A.B., ... & Majda, M. (2016). Both lavender fleur oil and unscented oil aromatherapy reduce preoperative anxiety in breast surgery patients: A randomized trial. *Journal of Clinical Anesthesia*, 33, 243-249.
- Gammie, A., Drake, M.J. (2018). The fundamentals of uroflowmetry practice, based on International Continence Society good urodynamic practices recommendations. *Neurourol Urodyn*, 37(S6), 44-49.
- Ghavami, T., Kazemini, M., Rajati, F. (2022). The effect of lavender on stress in individuals: A systematic review and meta-analysis. *Complement Ther Med*, 68:102832.
- Gnatta, J.R., Kurebayashi, L.F., Turrini, R.N., Silva, M.J. (2016). Aromatherapy and nursing: historical and theoretical conception. *Rev Esc Enferm USP*, 50(1), 130-6.
- Hong, W.S., Ham, S.Y., Kim, T.W., Seo, J.S., Yang, S.K. (2007). Usefulness of a sonographic bladder scan for uroflowmetry and the evaluation of the anxiety level associated with uroflowmetry. *Korean J Urol*, 48(6), 633-637.
- Hosseini, S., Heydari, A., Vakili, M., Moghadam, S., Tazyky, S. (2016). Effect of lavender essence inhalation on the level of anxiety and blood cortisol in candidates for open-heart surgery. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 21(4), 397-401.
- Hur, M.H., Song, J.A., Lee, J., Lee, M.S. (2014). Aromatherapy for stress reduction in healthy adults: A systematic review and meta-analysis of randomized clinical trials. *Maturitas*, 79(4), 362-369.
- İnci, S., Çetinkaya, F. (2022). Effect of aromatherapy on the anxiety of patients before coronary angiography. *Explore (NY)*, S1550-8307(22)00069-6.
- Johnson, M. (2011). NOC and NIC linkages to NANDA-I Diagnoses. In: Johnson M, Moorhead S, Bulechek G, Butcher H, Maas M, Swanson E. (Third Edition), *NOC and NIC linkages to NANDA-I and clinical condition; Supporting critical reasoning and quality care*. USA: Elsevier Mosby, 35-294.
- Kang, H.J., Nam, E.S., Lee, Y., Kim, M. (2019). How strong is the evidence for the anxiolytic efficacy of lavender? Systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *Asian Nurs Res (Korean Soc Nurs Sci)*, 13(5), 295-305.
- Karaman, T., Karaman, S., Dođru, S., Tapar, H., Şahin, A., Süren, M., ... & Kaya, Z. (2016). Evaluating the efficacy of lavender aromatherapy on peripheral venous cannulation pain and anxiety: A prospective, randomized study. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 23, 64-68.
- Karan, N.B. (2019). Influence of lavender oil inhalation on vital signs and anxiety: A randomized clinical trial. *Physiology&Behavior*, 211, 112676.

- Khavari, R., Gu, C., Tran, A.C., Chan, R. (2016). Trained and dedicated staff appears to be the main factor in decreasing anxiety and improving overall satisfaction during urodynamic testing: A prospective, randomized trial. *Can Urol Assoc J*, 10(5-6), 187-190.
- Kim, M., Nam, E.S., Lee, Y., Kang, H.J. (2021). Effects of lavender on anxiety, depression, and physiological parameters: Systematic review and meta-analysis. *Asian Nurs Res (Korean Soc Nurs Sci)*, 279-290.
- Kim, M.W., Yoo, Y.S., Cho, O.H., Jo, S.J. (2009). The effects of aroma inhalation therapy on anxiety and heart rate variability in the patients undergoing urodynamic study. *J Korean Biol Nurs Sci*, 1:32-41.
- Kim, J.W., Kim, H.J., Park, Y.J., Kang, S.G., Park, J.Y., Bae, J.H., ... & Oh, M.M. (2018). The effects of a heating pad on anxiety, pain, and distress during urodynamic study in the female patients with stress urinary incontinence. *Neurourol Urodyn*, 37(3), 997-1001.
- Kurtgöz, A., Kızıltepe Keskin, S. (2022). Türkiye'de aromaterapi uygulanarak yapılan lisansüstü randomize kontrollü hemşirelik çalışmalarının incelenmesi. *Sağlık Bilimlerinde Değer*, 12(1), 123-129.
- Lai, H., Gardner, V., Vetter, J., Andriole, G.L. (2015). Correlation between psychological stress levels and the severity of overactive bladder symptoms. *BMC Urol*, 15, 14.
- Özdemir, H., Öztunç, G. (2013). Hemşirelik uygulamalarında aromaterapi, *Türkiye Klinikleri Journal Nursing Science*, 5(2), 98-104.
- Özel, B.Z., Quevedo, A., Jung, C., Shirazi, F., Dancz, C.E. (2021). Lavender aromatherapy for anxiety and pain during multichannel urodynamics: A randomized controlled pilot trial. *Female Pelvic Med Reconstr Surg*, 27(11), 654-658.
- Öztürk, E., Hamidi, N., Yıkılmaz, T.N., Özcan, C., Başar, H. (2019). Effect of listening to music on patient anxiety and pain perception during urodynamic study: Randomized controlled trial. *Lower Urinary Tract Symptoms*, 11, 39-42.
- Rosier, P.F., Schaefer, W., Lose, G., Goldman, H.B., Guralnick, M., Eustice, S., ... & Hashim, H. (2017). International continence society good urodynamic practices and terms 2016: Urodynamics, uroflowmetry, cystometry, and pressure-flow study. *Neurourology and Urodynamics*, 36(5), 1243-1260.
- Sazawa, K., Kawada, S., Ogawa, Y. (2022). Effects of nighttime lavender aromatherapy on mood and physiological indices of stress in healthy young females. *J Phys Ther Sci*, 4(7), n503-508.
- Schäfer, W., Abrams, P., Liao, L., Mattiasson, A., Pesce, F., ... & Van Kerrebroeck, P. (2002). International Continence Society. Good urodynamic practices: uroflowmetry, filling cystometry, and pressure-flow studies. *Neurourol Urodyn*, 21(3):261-74.
- Seol, G.H., Yun, H.L., Kang, P., Ji, H.Y., Park, M., Seek, S. (2013). Randomized controlled trial for salvia sclarea or lavandula angustifolia: Differential effects on blood pressure in female patients with urinary incontinence undergoing urodynamic examination. *The Journal of Alternative and Complementary Medicine*, 19(7), 664-670.
- Shim, J.S., Chae, J.Y., Kang, S.G., Bae, J.H., Kang, S.H., Park, H.S., ... & Oh, M.M. (2017). Can listening to music decrease pain, anxiety, and stress during a urodynamic study? A randomized prospective trial focusing on gender differences. *Urology*, 104, 59-63.
- Solomon, E.R., Ridgeway, B. (2016). Interventions to decrease pain and anxiety in patients undergoing urodynamic testing: A randomized controlled trial. *Neurourology and Urodynamics*, 35(8), 975-979.
- Stav, K., Siegel, Y.I., Beberashvili, I., Sella, H.Z., Zisman, A. (2016). Provision of information leaflet before urodynamic study reduces the pre-examination anxiety level. *Neurourol Urodyn*, 35(7), 805-808.
- Suskind, A.M., Clemens, J.Q., Kaufman, S.R., Stoffel, J.T., Oldendorf, A., Malaeb, B.S., Cameron, A.P. (2015). Patient perceptions of physical and emotional discomfort related to urodynamic testing: A questionnaire-based study in men and women with and without neurologic conditions. *Urology*, 85(3), 547-551.
- Toda, M., Matsuse, R. (2020). Endocrinological effect of lavender aromatherapy on stressful visual stimuli. *Contemp Clin Trials Commun*, 25(17), 100547.
- Warda, H., Hacker, M.R., Haviland, M.J., Hota, L.S. (2019). A telephone call to decrease patient anxiety before urodynamic testing: A randomized controlled trial. *Female Pelvic Med Reconstr Surg*, 25(5), 378-382.
- West, E.G., Sellers, D.J., Chess Williams, R., McDermott, C. (2020). Voiding behavior and efferent bladder function altered in mice following social defeat but not witness trauma. *Front Physiol*, 11, 247.
- Yağmur, İ. (2016). Ürodinami donanımı. *Çocuk Cerrahisi Dergisi*, 30(6), 559-564.
- Yiou, R., Audureau, E., Loche, C.M., Dussaud, M., Lingombet, O., Binhas, M. (2015). Comprehensive evaluation of embarrassment and pain associated with invasive urodynamics. *Neurourol Urodyn*, 34(2), 156-60.
- Zhang, N., Yao, L. (2019). Anxiolytic effect of essential oils and their constituents: A review. *J Agric Food Chem*, 67(50), 13790-13808.
- Zhang, N., Zhang, L., Feng, L., Yao, L. (2016). The anxiolytic effect of essential oil of *Cananga odorata* exposure on mice and determination of its major active constituents. *Phytomedicine*, 15, 23(14), 1727-1734.